

ΡΕΝΑ ΡΩΣΣΗ-ΖΑΪΡΗ

Η ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ ΤΩΝ 1.300.000 ΑΝΤΙΤΥΠΩΝ

Αμύρα

Η ευτυχία
αγνής

Μυθιστόρημα

Αμύρα
#ευτυχία
απλά

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Αλμύρα. Η ευτυχία αλλιώς**
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Ρένα Ρώσση-Ζαΐρη
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Κατερίνα Λελούδη
ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Βίκυ Αυδή
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Σπυριδούλα Βονίτση

© Ρένα Ρώσση-Ζαΐρη, 2022
© Φωτογραφίας εξωφύλλου: Cristina Velina Ion/Arcangel
© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2022

Πρώτη έκδοση: Μάιος 2022, 35.000 αντίτυπα

Έντυπη έκδοση ISBN 978-618-01-4260-0
Ηλεκτρονική έκδοση ISBN 978-618-01-4261-7

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε. | PSYCHOGIOS PUBLICATIONS S.A.

Από το 1979 | Publishers since 1979

Έδρα:	Head Office:
Τατοίου 121, 144 52 Μεταμόρφωση	121, Tatoiou Str., 144 52 Metamorfossi, Greece
Βιβλιοπωλείο:	Bookstore:
Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα	13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece
Τηλ.: 2102804800 • fax: 2102819550	Tel.: 2102804800 • fax: 2102819550

e-mail: info@psychogios.gr

www.psychogios.gr • <http://blog.psychogios.gr>

ΡΕΝΑ ΡΩΣΣΗ-ΖΑΪΡΗ

Αμύρα
*Η ευτυχία
αγνώς*

ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ ΤΗΣ ΡΕΝΑΣ ΡΩΣΣΗ-ΖΑΪΡΗ
ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ

Επάγγελμα γονέας; Πανεύκολο! 2010

Αγαπώ θα πει χάνομαι, 2010

Κόκκινο κοράλλι, 2011

Μικροί άγγελοι, 2012

Άρωμα βανίλιας, 2013

Δίδυμα φεγγάρια, 2014

Ο τελευταίος χορός της Σαλώμης, 2014

Μην πιστεύεις στην αλήθεια, 2015

Στην αγκαλιά του ήλιου, 2015

Δυο φιλιά για την Αμέλια, 2016

Βαθύ γαλάζιο, 2016

Θάλασσα-φωτιά, 2017

Αγάπη-δηλητήριο, 2017

Αστέρια στην άμμο, 2018

Η αγαπημένη των θεών, 2019

Τιοκονάζ, 2020

Ολίβια, 2021

*Στην Έλλη, την εγγονή μου, τον θησαυρό μου,
που κληρονόμησε το όνομα της μητέρας μου,
που με έκανε για πρώτη φορά γιαγιά.
Στο λατρεμένο φωτεινό μου πλάσμα, πλάσμα
του ονείρου, που με πλημμυρίζει γλυκύτητα
τροφεράδα, ευγένεια ψυχής.*

*Ολόκληρη η ζωή μου δεν ήταν παρά η ανάμνηση
ενός ονείρου μέσα σε ένα άλλο όνειρο...
Κι ίσως θα πρέπει να χαθείς ολότελα
για να μάθεις κάποτε ποιος είσαι...*

ΤΑΣΟΣ ΛΕΙΒΑΔΙΤΗΣ,
Τα χειρόγραφα του Φθινοπώρου, εκδόσεις Κέδρος, 1990

*Η θεραπεία για όλα είναι το αλμυρό νερό:
ο ιδρώτας, τα δάκρυα ή η θάλασσα.*

ΚΑΡΕΝ ΜΠΛΙΞΕΝ
Δανή συγγραφέας

Το άλλο πρόσωπο της ευτυχίας

Ο τόπος που γεννηθήκαμε και μεγαλώσαμε γίνεται σιγά σιγά κομμάτι του ίδιου μας του εαυτού, πλουτίζει τη ζωή μας, διαμορφώνει τον χαρακτήρα μας. Πιστεύω πως είναι συγκλονιστικό για έναν συγγραφέα να προσπαθήσει να αποκρυπτογραφήσει όχι μόνο τον χαρακτήρα του ήρωά του αλλά και τις επιπτώσεις που έχει η καταγωγή στην ιδιοσυγκρασία του.

Αραγε μας επηρεάζει απόλυτα ο γενέθλιος τόπος μας; Καθοδηγεί τα βήματά μας; Κουβαλάμε τη σφραγίδα του για πάντα;

Από τη στιγμή που το αναρωτήθηκα, ένιωσα να με καλεί κοντά της η Μάνη. Κι ήταν σαν να με περιέμενε από καιρό για να αιχμαλωτίσει την ψυχή και το μυαλό μου.

Τρύπωσα στην αρχέγονη ομορφιά της, μίλησα για τους ανθρώπους της, που 'ναι, όπως τους ύμνησε ο Κωστής Παλαμάς, ίδιοι, ολόιδιοι με τους βράχους τους: σουβλεροί κι ολόρθοι κι ολόγυμνοι κι απάτητοι και ξεμοναχιασμένοι.

Ξεμοναχιασμένη κι η Στάμω, η ηρωίδα μου, γεννιέται σε ένα άγριο και συνάμα ηλιόλουστο χωριό της Μεσσηνιακής Μάνης. Στο διάβα της έρχεται αντιμέτωπη με έναν έρωτα απρόσμενο. Παλεύει ολόρθη να μη ζήσει για τους άλλους, να μην τους αφήσει να καθορίσουν εκείνοι τις επιλογές της.

Είναι όμως δυνατόν;

Σελίδα τη σελίδα, οι λέξεις κι οι προτάσεις του βιβλίου θολώνουν κάτω από τον ίσκιο του Ταΰγετου, ανάμεσα στην αγάπη και

το μίσος, την αλήθεια και το ψέμα, το σωστό και το λάθος, παρέα με ένα εγκαταλειμμένο μωρό, παρέα με τους ήρωές μου.

Η Αντέλ «χάνεται» ολότελα για να μάθει κάποτε ποια είναι. Ψάχνει εναγωνίως τη μητέρα της, γυρεύοντας τη γυναικεία της υπόσταση. Η έλλειψη της μητρικής στοργής που την έχει σημάδεψει, η εμμονή κι η επιμονή της στην αναζήτησή της δεν είναι παρά η κάλυψη του κενού που νιώθει, ο διαρκής αγώνας της να αγαπήσει τον εαυτό της και να τον αποδεχτεί. Κι έρχεται η στιγμή που συνειδητοποιεί πως κρατάει σφιχτά στο χέρι της το μαγικό κλειδί, αυτό που ανοίγει διάπλατα την πόρτα της ελευθερίας της.

Ο Οδυσσέας βιώνει τους συνεχείς καβγάδες των γονιών του, αντικρίζει το μίσος που κρύβουν στα μάτια τους ο ένας για τον άλλο. Μάρτυρας της οργής και της βίας τους, μεγαλώνει δημιουργώντας έναν πλασματικό εσωτερικό χώρο για τον κόσμο που ζει. Η καθημερινότητά του είναι πλημμυρισμένη από τοξικές εκφράσεις θυμού. Η εσωτερική του ικανότητα να λειτουργήσει κάποτε σωστά ως ενήλικας έχει υποστεί ζημιά. Οι μισοτελειωμένες συναισθηματικές εκκρεμότητες επηρεάζουν τις αντιδράσεις του, τη συμπεριφορά του στους άλλους. Το καλό και το κακό αρχίζουν να συγκρούονται μέσα του χρόνια πολλά. Μια διαρκής μάχη είναι. Και δεν ξέρει καν αν θα βγει νικητής.

Η Ιουλία μεγαλώνει σε μια δυσλειτουργική οικογένεια, που την προσβάλλει, τη μειώνει, την κακοποιεί ψυχολογικά. Φοβισμένη, πονεμένη, αλλά γενναία, αποφασίζει να θέσει τους δικούς της κανόνες. Την προσμένουν η Νέα Υόρκη και το αμερικάνικο όνειρο.

Ενοχές και τύψεις πλημμυρίζουν την Κλοέ, η απώλεια χαράζει ουλές στην καρδιά της, μέχρι που ανακαλύπτει ένα κομμάτι του νεότερου εαυτού της και πληρώνει ακριβά την επιλογή της.

Ο Αχιλλέας είναι παραχαϊδεμένος από τους γονείς του, αγενής, εγωιστής, ανταρχικός. Η μοίρα τον σπρώχνει σε μια επιλογή ψυχοφθόρα. Γίνεται εραστής επί πληρωμή γυναικών μεγάλης ηλικίας. Πουλάει τρυφερότητα, πουλάει όνειρα, παίζει με τα συ-

ναισθήματα, κολυμπάει σε νερά αχαρτογράφητα. Κι είναι ο έρωτας, αλλά κι ένα μολυβένιο στρατιωτάκι που τον αναγκάζουν να κοιτάξει κατάματα τον εαυτό του.

Έξι ήρωες που διαμορφώνονται από τη δύναμη του πάθους τους, σε ένα σύγχρονο θρίλερ σχέσεων, που καταπιάνεται με τις δεύτερες ευκαιρίες, την οικογένεια, την προδοσία, την εσωτερική πάλη με το φως και τα σκοτάδια μας.

Μερικοί διαλέγουν τον δρόμο τον δύσκολο, αυτόν που βρίσκεται μέσα τους κι οδηγεί στη λύτρωση. Κι άλλοι επιλέγουν να παραμεινουν εγκλωβισμένοι στο σκοτάδι. Αναμετριούνται με το πεπρωμένο τους, ενώ θεοί και μυθικά τέρατα στήνουν εμπόδια στον δρόμο τους. Πιέζουν τον εαυτό τους να συμπεριφέρεται ως ενήλικας, αλλά κινούνται κάτω από τον έλεγχο του πληγωμένου παιδιού που κρύβεται μέσα τους. Καλύπτουν με ένα πέπλο λήθης τον ιδανικό προορισμό της ζωής τους μέχρι την ώρα της λύτρωσης. Και τότε ξυπνούν από τον λήθαργό τους έτοιμοι να επιστρέψουν στην Ιθάκη τους ή να πληρώσουν το τίμημα των πράξεών τους.

Μήπως τελικά ο τόπος όπου γεννιόμαστε επιστρέφει σε μας;

Μυστηριώδη εγκλήματα, αυτοκρατορικά βάλς, ένα καταραμένο περιδέραιο και μια πυρκαγιά που σαρώνει τα πάντα στο πέρασμά της, όλα συνδέονται μεταξύ τους στην αναζήτηση του άπιαστου ονείρου, της ίδιας τους της ευτυχίας.

Όταν έγραψα τις λέξεις του τέλους, τότε και μόνο τότε συνειδητοποίησα πως η Αλμύρα. Η ευτυχία αλλιώς είναι ένα βιβλίο αφιερωμένο στο μεγαλείο της μητέρας. Στον σωματικό, ψυχικό, συναισθηματικό σπαραγμό κάθε παιδιού που μεγαλώνει παρέα με την απουσία της. Στην αέναη προσπάθειά του να γίνει ένα μαζί της. Το ξέρω τόσο καλά. Το βίωσα από μικρούλα. Και το βίωνω ακόμα.

Λαχταρούσα να γράψω ένα μυθιστόρημα προκλητικό, λυρικό, ατίθασο. Μα έτσι κι αλλιώς, όπως γίνεται κάθε φορά από ένα σημείο και μετά, θέλοντας και μη, ακολούθησα τα συναισθήματα των ηρώων μου.

Οι περισσότεροι χαρακτήρες, άντρες και γυναίκες, είναι ατρόμητοι. Και ριψοκίνδυνοι. Υπήρχαν στιγμές που με εξέπλησαν ακόμα και μένα. Μόλις απέκτησαν «σάρκα και οστά», άρχισαν να αλωνίζουν κάθε σελίδα. Και, καθώς όλα όσα ένιωθαν σεργιάνιζαν ακάθεκτα μέσα τους, μερικοί κατάφεραν να τα ελέγξουν, να τα κατανοήσουν και να εξελιχθούν, ενώ κάποιοι άλλοι όχι.

Αναρωτιέται για πολλά αυτό το μυθιστόρημα. Γιατί δε γνωρίζουμε αρκετά για το παρελθόν των γονιών μας; Γιατί δε μας μιλούν για όλα όσα έζησαν, για τις δικές τους ξεχωριστές καταγραφές, τη δική τους πραγματικότητα; Τις πληγές, τους φόβους, τις χαρές, τις μικρές καθημερινές τους νίκες ή και για τις αποτυχίες τους ακόμα; Δεν μπορούν να καταλάβουν πως το παρελθόν τους κρύβεται μέσα στο παρόν των παιδιών τους, πως επηρεάζει τις προσωπικές τους σχέσεις; Πυξίδα θάρρους οι παραλείψεις και τα λάθη των γονιών για να αντιμετωπίσουν και τα παιδιά με τη σειρά τους το ταξίδι της δικής τους ζωής.

Είναι άραγε οι στιγμές της μοναξιάς μας οι πιο αληθινές; Είναι λάθος να νιώθουμε φοβισμένοι, απομονωμένοι, θυμωμένοι; Χρειάζεται να θάψουμε τα ανέκφραστα αρνητικά μας συναισθήματα;

Το μυθιστόρημά μου Αλμύρα. Η ευτυχία αλλιώς πλησιάζει ένα υιοθετημένο παιδί, ακουμπάει τις πληγές του. Πασχίζει να ανακαλύψει γιατί υπάρχουν άντρες που δίνουν ανούσιες υποσχέσεις ξέροντας πως δε θα τις τηρήσουν. Μήπως πιστεύουν ακράδαντα πως υπάρχουν κάποιες γυναίκες που επιθυμούν ένα παραμύθι πλασμένο στα μέτρα τους; Γυναίκες ευάλωτες κι αθώες, που δεν έχουν καταφέρει να αγαπήσουν τον εαυτό τους, που μπλέκονται τόσο εύκολα στα δίχτυα τους;

Αγκαλιάζει τη γη της πέτρας και της ελιάς, την άγρια γοητεία της Μάνης: το Προσήλιο, τη Στούπα, την Καρδαμύλη. Υμνεί τη Μεσσηνία και την καρδιά της, τη μοναδική Καλαμάτα. Περιπλανιέται στη μαγευτική Λέσβο, στην αρχοντική Μυτιλήνη, βουτάει στη λυτρωτική γοητεία του Μόλυβου. Βιώνει μοναδικές εμπει-

ρίες στο νησί με τα χίλια πρόσωπα, τη Ρόδο, μαγεύεται από την Τζια.

Στροβιλίζεται στη μητρόπολη της τέχνης, τη Βιέννη, ανακαλύπτει το μαργαριτάρι της Αυστρίας, το Χάλστατ. Αφουγκράζεται ήχους κι ανασαίνει μυρωδιές μιας άλλης εποχής στο Παρίσι, βουτάει στα χρώματα παρέα με τους ζωγράφους της ρομαντικής Μονμάρτης, σαγηνεύεται από την «Ελληνίδα του γαλλικού Νότου», τη Μασσαλία. Σπυρδαίνει στην πόλη με τη νεανική καρδιά, τη Βοστώνη, αναζητάει το σήμερα στην παγκόσμια μητρόπολη, τη Νέα Υόρκη.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον Δημήτρη Κωτσαντώνη, τέως αστυνομικό διευθυντή της Γενικής Ασφάλειας Αθηνών, που απάντησε ακούραστα σε όλες μου τις ερωτήσεις πάνω στα θέματα που έχουν σχέση με την αστυνομία, και φυσικά τις εκδόσεις Ψυχογίος, που στέκονται πάντα δίπλα μου.

Σε καθένα από τα συγγραφικά μου ταξίδια, δε θα σταματήσω ποτέ να εκφράζω τις ευχαριστίες μου και σε εσάς τους αναγνώστες μου, τους φίλους και τις φίλες μου. Κομμάτι δικό σας είμαι, εσείς με εμπνέετε ακατάπαυστα, εσείς που είσαστε η ανάσα της γραφής μου.

Απολαύστε την Αιμύρα. Η ευτυχία αλλιώς. Βουτήξτε στη θάλασσα, δακρύτε από χαρά, γίνετε ένα με τον ιδρώτα του έρωτα.

Αγκαλιάστε τα συναισθήματά σας, θετικά ή αρνητικά, αυτά που θα σας οδηγήσουν στον δρόμο της αυτογνωσίας.

Κρατήστε τα πιο αθώα και ψάξτε την ψυχή σας, εκεί όπου βρίσκεται κάθε αγνό κι αληθινό.

Δώστε χώρο και χρόνο στην αιμύρα.

Στην ίδια την ευτυχία.

PENA ΡΩΣΣΗ-ΖΑΪΡΗ

Δεν έπρεπε να με αφήσει μόνο μου η γυναίκα που λάτρευα, δεν έπρεπε. Αδυνατούσα να αποδεχτώ την απώλειά μου. Δεν μπορούσα να φανταστώ καν πώς θα ζούσα χωρίς εκείνη...

Πίστευα πως ήμουν δυνατός. Από την πρώτη στιγμή που τη γνώρισα συνειδητοποίησα την αδυναμία μου. Ποθούσα να την κατακτήσω ολοκληρωτικά. Ποτέ δεν το κατόρθωσα όμως, παρόλο που δέχτηκε να με παντρευτεί.

Μου έλεγε πως μ' αγαπούσε. Έλεγε ψέματα.

Κατάφωρα ψέματα.

Πώς ήταν δυνατόν ένα τέτοιο θεϊκό πλάσμα να αγαπήσει εμένα;

Χτες το πρωί πέθανε. Σε λίγες ημέρες είναι η κηδεία της. Αυτή τη στιγμή που σας ανοίγω την καρδιά μου, η σορός της βρίσκεται στα χέρια του ιατροδικαστή. Εκείνος θα μου την παραδώσει μόλις τελειώσει μαζί της.

Πάσχισα πολύ να ανακαλύψω τον εραστή της. Δεν μπορεί να μην υπήρχε κάποιος άλλος άντρας στη ζωή της. Δεν τα κατάφερα όμως να επιβεβαιώσω τις υποψίες μου.

Την παρακολούθησα, έψαξα το σημειωματάριό της, τίποτα. Κρίμα ήταν όμως, γιατί μπορεί και να με λύτρωνε η απόδειξη της ενοχής της. Ο έρωτάς μου για εκείνη σιγά σιγά με διέλυε ψυχικά. Ζήλευα καθετί που αντίκριζε χωρίς εμένα, ακόμα και τις φωτογραφίες που έβγαζε χωρίς να είμαι δίπλα της. Ζήλευα όλους εκείνους που την κοιτούσαν. Κάθε φορά που την έβλεπα μου φαινόταν πιο όμορφη, πιο νέα, πιο ελκυστική. Κι εγώ πιο μαραζωμένος, πιο γέρος, πιο ανάξιος.

Τη λάτρευαν όλοι όσοι τη γνώριζαν. Τους μάγευε το χιούμορ,

το κέφι της, η αγάπη της για τη ζωή. Κι όσο περισσότερο προσπαθούσα να σταθώ αντάξιός της τόσο με έπαιρνε η κάτω βόλτα. Ήμουν σίγουρος πως δεν της άξιζα. Αγωνίστηκα να βγάλω τις μαύρες αυτές σκέψεις από το μυαλό μου, να χαμογελάω πιο συχνά, να της κάνω όλα τα χατίρια. Όσο περισσότερο έβαζα τα δυνατά μου τόσο χειρότερα ένιωθα. Σίγουρα θα με άφηνε, θα ερωτευόταν κάποιον άλλο. Και δεν έπρεπε. Ήταν δική μου, ολοδική μου!

Μόνο όταν την έσφιγγα στην αγκαλιά μου, όταν της έκανα έρωτα, πάγωνε για λίγο η θλίψη μου. Κι όταν ξαπλώναμε ικανοποιημένοι και λαχανιασμένοι στο κρεβάτι, όταν έκλεινε τα μάτια της και χανόταν στον κόσμο του ονείρου, εγώ έμενα ξύπνιος. Ένιωθα ακόμα μεγαλύτερο κενό, βουτούσα στην κατάθλιψη. Με καταλαβαίνετε;

Ήταν η ανάσα μου, ήταν το αίμα που κυλούσε στις φλέβες μου. Την είχα απίστευτη ανάγκη, με έναν τρόπο που με έκανε να μισώ τον εαυτό μου.

Ένιωθα την οργή να φουντώνει μέσα μου όταν άνοιγε την πόρτα κι έφευγε. Ακόμα κι όταν πήγαινε στη δουλειά της. Όλους τους άντρες δυνητικούς εραστές της τους νόμιζα. Γιατί η γυναίκα μου ήταν μοναδική. Το κορμί της ήταν πλασμένο για πάθη αχαλίνωτα, για ηδονές παραδεισένιες, το πρόσωπό της... Δεν υπήρχε δεύτερο στον κόσμο. Τη ζήλευα τόσο πολύ, που δεν άντεχα άλλο, όταν δε βρισκόταν δίπλα μου κοβόταν η ανάσα μου. Τη λάτρευα με έναν τρόπο αρρωστημένο.

Ήταν ο μόνος άνθρωπος που αγάπησα ποτέ. Ήμουν ο πιο ευτυχισμένος άντρας στον κόσμο όταν δέχτηκε να με παντρευτεί. Ήταν η ιερέιά μου κι η αιτία που κατρακυλούσα στην άβυσσο. Εξευτελιζόμουν δίπλα της.

Με νιώθετε, έτσι δεν είναι;

Δεν υπήρχε σωτηρία. Κάτι έπρεπε να κάνω. Κάτι... Να γράψω εγώ τον επίλογο της σχέσης μας. Γιατί, αν με άφηνε εκείνη, αν με εγκατέλειπε... Μου έτρωγε τα σωθικά αυτό το σαράκι της

ζήλιας. Έκλεινα τα μάτια μου και την έβλεπα στην αγκαλιά του εραστή της. Σίγουρα είχε εραστή, σίγουρα δεν ήμουν εγώ ο κατάλληλος άντρας για εκείνη. Δε θα την αφήνα να με χωρίσει. Όχι! Η τέλεια ομορφιά της, το πάθος μου για εκείνη με είχαν διαλύσει ψυχολογικά.

Πρέπει να σας ομολογήσω πως γνωρίζω πολλά για τα φάρμακα, για τα βότανα. Μη βλέπετε που δε χρησιμοποίησα ως τώρα τις γνώσεις μου. Με βοήθησαν απίστευτα στην περίπτωση της γυναίκας μου.

Διάλεξα το ακόνιτο.

Ένα πανέμορφο φυτό. Τα άνθη του αναγνωρίζονται εύκολα από το χαρακτηριστικό τους σχήμα περικεφαλαίας και το πανέμορφο χρώμα τους, στο μπλε του ιωδίου. Η ρίζα του, η ακονιτίνη, είναι ιδιαιτέρως τοξική. Το ξέρετε;

Οι ουσίες που περιέχει είναι χρήσιμες στη φαρμακοβιομηχανία και στην ομοιοπαθητική. Είναι δηλητηριώδες φυσικά, αλλά βρίσκεται στην κορυφή των θεραπευτικών φυτών, αρκεί η χρήση του να γίνεται με τον κατάλληλο τρόπο και... μα τι σας λέω τώρα; Θεωρείται το πιο δηλητηριώδες φυτό της Ευρώπης. Υπάρχει στην Πελοπόννησο, ιδιαίτερα στη Λακωνία. Φυτρώνει σε σκιερά μέρη, κοντά στα ποτάμια, ακόμα και σε ορεινά πλούσια λιβάδια. Προκαλεί αρρυθμία στη λειτουργία της καρδιάς και οδηγεί σε ασφυξία. Είναι ό,τι πρέπει για δολοφονία.

Αναρωτιέστε γιατί επέλεξα αυτό το βότανο; Μα κατρακυλούσα στη σκάλα του εξευτελισμού και της γελοιοποίησης. Η ίδια η ευτυχία μου με έσπρωξε στο έγκλημα. Την πρόλαβα τη γυναίκα μου, την πρόλαβα προτού με χωρίσει. Ήταν ανάγκη να δώσω εγώ ένα τέλος στη σχέση μας. Ο θάνατός της φάνταζε λιγότερο περίπλοκος από το διαζύγιο.

Δε δυσκολεύτηκα διόλου. Της έφτιαξα πρωινό, έριξα την ακονιτίνη μέσα στον καφέ της, χωρίς να με προσέξει. Η θανατηφόρα δόση είναι δύο έως τέσσερα γραμμάρια. Πρόσθεσα τέσσερα, για να είμαι σίγουρος. Κάθισα δίπλα της στην τραπεζαρία,

την έβλεπα να κρατάει σφιχτά το φλιτζάνι της, να πίνει αργά αργά το δηλητηριασμένο ρόφημα. Τα σοκολατένια μάτια της με κοιτούσαν με λατρεία.

«Τι έχεις σήμερα, καλέ μου; Ανήσυχο σε βλέπω», σχολίασε. Πάντοτε νοιαζόταν για τα συναισθήματά μου.

«Το ξέρεις πως τα βήματά μου τα οδηγεί η αγάπη μου για σένα», αποκρίθηκα.

Μου χαμογέλασε. Ήταν απίστευτα όμορφη εκείνο το πρωινό.

«Δεν έχω καμιά αμφιβολία. Μα τι σ' έπιασε πρωί πρωί;» συνέχισε κι άρχισε να βουτυρώνει μια φέτα ψωμί.

Χαίδεψα μια μπούκλα από τα μακριά μεταξένια της μαλλιά.

«Αυτό που θέλω είναι να με συγχωρέσεις. Μπορείς;» τη ρώτησα.

«Φυσικά και σε συγχωρώ. Αλλά γιατί; Τι έκανες;» με ρώτησε κι εκείνη παιχιδιάρικα. «Α, ξέρω, ξέρω, μου έβαλες περισσότερη ζάχαρη στον καφέ απ' ό,τι μου αρέσει!» συνέχισε, πίνοντας άλλη μια γουλιά.

Χαμογέλασα αμήχανα. Ήξερα πως η ακονιτινή γλυκαίνει τη γλώσσα κατά την πόση. Ξαφνικά, το μαχαίρι έπεσε από το χέρι της. Η δράση του δηλητηρίου είχε ξεκινήσει.

«Νομίζω πως θα κάνω εμετό και...» άρχισε να λέει.

Σηκώθηκα όρθιος. Για να τη βοηθήσω. Μα δεν κουνήθηκε από τη θέση της.

«Δε νιώθω καλά, δεν μπορώ να αναπνεύσω!» μουρμούρισε πνιχτά.

Κι έπειτα έπιασε και με τα δυο της χέρια τον λαιμό της, τα μάτια της γούρλωσαν. Πνιγόταν.

«Καρδιά μου; Τι έχεις; Τι έπαθες;» ρώτησα αναστατωμένος. Δεν μπορούσε πια να μου μιλήσει.

Έχασε τις αισθήσεις της, γλίστρησε από την καρέκλα της. Έπεσε στο πάτωμα με έναν ελαφρύ γδούπο.

Γονάτισα δίπλα της.

Το πρόσωπό της ήταν χλωμό, κατάχλωμο. Άκαμπτο.

Έκλεισα τρυφερά τα μάτια της, που με κοιτούσαν παγωμένα.
Ο ήλιος μου είχε σβήσει.

Τη σήκωσα απαλά στην αγκαλιά μου, όσο πιο απαλά μπορούσα, για να μην την πονέσω. Τη μετέφερα στο κρεβάτι μας. Ξάπλωσα δίπλα της. Τα είχα καταφέρει. Κανένας πια δεν μπορούσε να μου την πάρει. Κανένας.

Την αγκάλιασα σφιχτά. Δεν ξέρω πόση ώρα. Είχα χάσει την αίσθηση του χρόνου. Όπως έχασα και τη γυναίκα που λάτρευα.
Με είχε παρατήσει μόνο μου.

Το ήξερα πως ήταν εγωίστρια, το ήξερα!

Σηκώθηκα με βαριά καρδιά, έτρεξα κι άνοιξα την εξώπορτα του διαμερίσματος, τηλεφώνησα και στις πρώτες βοήθειες.

Έπερε να το μάθουν.

Κι έπειτα ξάπλωσα και πάλι δίπλα στην αγαπημένη μου. Κάποια στιγμή, κάπως, κάποτε, ένας άντρας με ταρακούνησε.

Ήταν ένας τραυματιοφορέας.

«Σας παρακαλώ, κύριε, αφήστε την! Πρέπει να τη μεταφέρουμε στο νοσοκομείο!» μου φώναξε.

Ο συνάδελφός του κατάφερε να απαγκιστρώσει τα χέρια μου από το κορμί της. Με το ζόρι. Όσο και να αντιστεκόμουν, όσο και να ούρλιαζα. Το έβαλαν πάνω σε ένα φορείο, το μετέφεραν προσεκτικά έξω από την κρεβατοκάμαρα.

Σηκώθηκα με κόπο, πονούσα αφόρητα από την απώλεια.

Βρισκόμουν στο νοσοκομείο όταν μου ανακοίνωσαν τον θάνατό της, όταν έφτασε η αστυνομία. Και τώρα περιμένουμε τη νεκροψία. Όμως μην ανησυχείτε, δε θα καταφέρουν να ανακλύψουν την αιτία του θανάτου της.

Είμαι σίγουρος γι' αυτό. Το πόρισμα της νεκροψίας θα δείξει πως υπέστη καρδιακή προσβολή.

Η γυναίκα μου με σκότωνε κάθε μέρα, κάθε στιγμή.

Με σκότωνε άπειρες φορές.

Τη σκότωσα μία.

Έτοιμος είμαι να τη θάψω σε ένα πανέμορφο νεκροταφείο.

Παρήγγειλα μάλιστα κι έναν κατάσπρο μαρμάρινο άγγελο.
Θα τον στήσουν πάνω από τον τάφο της.
Μπορεί να με πλήγωσε αφάνταστα με τον θάνατό της, αλλά
δε θα πάψει ποτέ να είναι ο δικός μου άγγελος...

Στάμω

Η Στάμω Αντωνέα γεννήθηκε μια κατσουφιασμένη μέρα του Οκτωβρίου του 1968, στο Προσήλιο της Μεσσηνίας. Ένα σιωπηλό, άγριο και συνάμα ηλιόλουστο χωριό της Μάνης, χτισμένο αμφιθεατρικά στην πλαγιά ενός λόφου με θέα την Καρδαμύλη και τον Μεσσηνιακό κόλπο. Ένα χωριό γεμάτο στενά καλντερίμια, πέτρινα σπίτια, πύργους, πυργόσπιτα με μικροσκοπικά παράθυρα που θυμίζουν πολεμίστρες, χωματόδρομους, αυστηρά ήθη και σκληρά έθιμα. Μικρό και πέτρινο το σπιτικό της, πλημμυρισμένο υγρασία. Τα χειμωνιάτικα βράδια τουρτουρίζαν από το κρύο, η μοναδική σόμπα με ξύλα του σπιτιού δεν επαρκούσε.

Η γέννησή της δεν ήταν κάτι που εύχονταν ο σαραντάχρονος πατέρας της και η εικοσάχρονη μάνα της. Γι' αυτό και τη βάφτισαν Σταμάτα. Συμβολικό το όνομά της, αποτρεπτικό της γέννησης κι άλλου θηλυκού. Συνήθιζαν όμως να τη φωνάζουν Στάμω. Η ευχή τους έγινε πραγματικότητα. Η μητέρα της έκανε άλλες τρεις γέννες. Όλα αγόρια. Τυχερή ήταν, δεν έφαγε με το ζόρι ούτε σερνικοβότανο ούτε γεννητικά όργανα πετεινού. Και ζωγράφισε μεμιάς με περισσή περηφάνια έναν ήλιο πάνω στην κούνια, που τώρα τη χαιρόταν το πρώτο της αγόρι, ο Βάσος, σβήνοντας το φεγγάρι που είχε ζωγραφίσει με πόνο ψυχής για την κόρη της. Η δική του η γέννηση δεν ήταν «βουβή» σαν της Στάμω, εμφανίστηκαν όλο γέλια και χαρές οι συγγενείς κι άρχισαν τους πυροβολισμούς. Δεν άργησε να στριμώξει το κρεβάτι της

κόρης της στη μικρή σοφίτα που χρησιμοποιούσαν για αποθήκη. Το δεύτερο υπνοδωμάτιο του σπιτιού ανήκε στα αγόρια της. Τη Στάμω όμως δεν την ένοιαξε σταλιά. Προτιμούσε τη μοναξιά της κι αγνάντευε τα αστέρια, κοιτάζοντας τον ουρανό μέσα από τον μικρό φεγγίτη.

Την είχαν βαφτίσει Αγγελική τη μάνα, από τη στιγμή που παντρεύτηκε όμως δεν ξανάκουσε το όνομά της. Ανήκε πια στον άντρα της. Ήταν η Γιώργαινα, μια υποταγμένη φιγούρα, η οποία συμβιβάστηκε αμέσως με τη μοίρα της, τη μοίρα των γυναικών. Κοντούλα, αδύνατη, με μαύρα μάτια και μαύρα μακριά μαλλιά που τα έπιανε πάντα κότσο, λιγομίλητη κι υπομονετική. Ήταν κυρά κι αφέντρα μονάχα στην κουζίνα της, στεκόταν βουβή μπροστά στα προστάγματα του αρχηγού της οικογένειας. Έμαθε από μικρή να παλεύει, να μην αγκομαχά. Δούλευε από το πρωί ως το βράδυ. Ζαλωνόταν τη νάκα* με τα μωρά της μέσα, μόλις σαράντιζαν, κι έτρεχε στα χωράφια. Την κρεμούσε σε κάποιο κλαδί για να την κουνάει ο αέρας, να τα νανουρίζει και να 'ναι προστατευμένα από φίδια και σκορπιούς. Ζύμωνε πάντα πριν χαράξει και φούρνιζε μόλις έβγαινε ο ήλιος. Έπλεκε με μαεστρία καλλάθια και πανέρια με λυγαριές και σκίνα που μάζευε μόνη της. Έκανε και τι δεν έκανε. Σταμάτησε τη σκληρή δουλειά στα χωράφια μόνο μετά τη γέννα του τέταρτου μωρού.

Η Στάμω τη λάτρευε τη μάνα της. Εκείνη ήταν που με τη μωροδιά, τη φωνή, τις αγκαλιές και τα τραγούδια της τη συνέδεσε με τον κόσμο γύρω της. Όσο κι αν την αγαπούσε όμως, δεν ήθελε να της μοιάσει, να είναι προδιαγεγραμμένη η μοίρα της. Να ταλαιπωρείται, να υποφέρει και να θυσιάζεται καθημερινά για τους άλλους. Δεν ονειρευόταν να γίνει υποχείριο κανενός άντρα και δυσανασχετούσε που της επέβαλλαν να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις του φύλου της.

* Φορητή κούνια βρέφους.

Η μητέρα της δεν μπορούσε να την καταλάβει, να συμμεριστεί τα συναισθήματά της και να τη συμβουλεύσει σωστά. Ούτε ο πατέρας της την κατανοούσε. Δε δέθηκε ποτέ μαζί του. Ήταν γοητευτικός άντρας, κι αυτό το ένιωθε από μικρή, αντικρίζοντας τα βλέμματα που του έριχνε η μάνα. Ήταν ψηλός, σωματώδης, με μεγάλα μελιά μάτια και μαλλιά ολόχρυσα σαν τα στάχνα. Θα πρέπει να έκαψε καρδιές στα νιάτα του. Έλεγε όμως τα πάντα, έδινε διαταγές σε όλους, ήταν απίστευτα δεσποτικός, ένας πατέρας-αφέντης.

Τη Στάμω την έπνιγε η συμπεριφορά των γονιών της, αλλά δεν μπορούσε να κάνει τίποτα. Την έστειλαν στο σχολείο μόνο και μόνο γιατί η εκπαίδευση μέχρι την τρίτη γυμνασίου ήταν υποχρεωτική. Η μάνα την περίμενε ανυπόμονα να γυρίσει μετά το σχολάσμα για να τη βοηθάει στις δουλειές.

Η Στάμω ζήλευε αφάνταστα τα αδέρφια της, που ήταν ελεύθερα να παίζουν ανέμελα κρυφτό στην πλατεία του χωριού, γύρω από τον πύργο του Πατριαρχέα.

Δεν μπορούσε να χωνέψει γιατί ο πατέρας σύχναζε στο καφενείο για να παίξει χαρτιά και να πει και θεωρούσε ντροπή να κάνει κι εκείνος δουλειές στο σπίτι. Όταν τύχαινε να του κάνει κάτι τέτοιες απαγορευμένες ερωτήσεις, έτρωγε ξύλο. Το ίδιο κι όταν δεν έπινε το κατσικίσιο γάλα της και το έριχνε στις γλάστρες ή όταν την κουβαλούσε μαζί του με το ζόρι στις ελιές και στρίγκλιζε με τις τσουνκίδες που έτσουζαν τα γυμνά της πόδια, καθώς βάδιζε ανάμεσα στους αγκαθωτούς θάμνους.

Σκληρή ήταν η ζωή της στο Προσήλιο, μια ζωή φτιαγμένη από πέτρα και φως. Την είχε συνηθίσει όμως.

Όταν η μάνα δεν πρόκανε με τις δουλειές, δεν την άφηνε να πάει σχολείο. Ήταν αναγκασμένη να βγάλει για βοσκή τα τρία γίδια τους. Έφευγε νωρίς το πρωί και γύριζε λίγο πριν δύσει ο ήλιος. Ήταν έξυπνα και συνεργάσιμα ζωντανά κι εκείνη είχε μάθει να «διαβάξει» τις ανάγκες τους. Λαχταρούσε τη βοσκή τους, μα μόνο σαν ήταν καλός ο καιρός.

Όταν φυσούσε κι έκανε κρύο, δεν μπορούσε να βρει απάγκιο πουθενά, ολόκληρη η Μάνη άλλαζε πρόσωπο, η μέρα έπαιρνε μια γκριζα απόχρωση. Ο χειμωνιάτικος ήλιος, που έπαιζε κρυφτό ανάμεσα στα μαύρα, οργισμένα σύννεφα, δεν κατάφερε να τη ζεστάνει. Ο άνεμος ξύριζε τα βουνά κι εκείνη έτρεμε σύγκορμη. Κι όταν, ξαφνικά, μέσα στο κρύο και τη μουντάδα ολόγυρά της, αντίκριζε κάποιον ροζ κυκλάμινο, ένα χαμόγελο ζωντάνευε τα σκασμένα της χείλη. Έσκυβε και το έκοβε με προσοχή, το έκρυβε στη χούφτα της και το χουχούλιαζε, λες και ήθελε να το ζεστάνει.

Τις Κυριακές όλη η οικογένεια πήγαινε στον Άγιο Γεώργιο, τη μεγάλη επιβλητική εκκλησία, στο ψηλότερο σημείο του χωριού. Η Στάμω φορούσε τα καλά της ρούχα, τα καλά της παπούτσια και προσπαθούσε να συγκεντρωθεί στα λόγια του Ευαγγελίου και στις ψαλμωδίες, ο νους της όμως έτρεχε στην Καλαμάτα, τη μεγάλη πόλη που βρισκόταν αρκετά κοντά στο χωριό τους. Και τι δεν είχε ακούσει γι' αυτήν. Πόσο ήθελε να αντικρίσει τα αρχοντικά, τις μεγάλες πλατείες με τους κήπους και τα αγάλματα, τον σιδηροδρομικό σταθμό, το λιμάνι της.

Μετά την εκκλησία, άλλαζε ρούχα και ξέκλεβε λίγες ώρες για τον εαυτό της μακριά από το σπίτι. Στις αρχές της άνοιξης περπατούσε ανάμεσα στις πέτρες και τα λιβάδια με τους ανθισμένους ασφόμελους, αντικρίζοντας τις μέλισσες να ρουφούν τη γύρη τους με λαιμαργία, μάζευε αγριολούλουδα, λιαζόταν στα χωράφια, σκαρφάλωνε στα δέντρα.

Το καλοκαίρι με την αφόρητη μεσημεριανή κάψα άφηνε να την κατακλύζουν οι παραισθήσεις της. Σκούπιζε τον ιδρώτα της, παλεύοντας να βρει κάποια ελιά, να βρει σκιά να δροσιστεί λιγάκι. Νόμιζε πως τριγυρούσαν φαντάσματα εκείνες τις ζεστές ώρες της ημέρας. Το φλογερό φως, οι γυμνοί βράχοι, οι κάκτοι ολόγυρά της την έκαναν να σκιαζεται. Περπατούσε βιαστικά, έτρεχε σχεδόν, παρέα με τα αγριοπούλια που έκαναν κύκλους από πάνω της, κι απέφευγε να περνάει έξω από το νε-

κροταφείο και τα ερειπωμένα ξωκλήσια. Στις βόλτες της τη μεθούσε και η μυρωδιά του φασκόμηλου. Γέμιζε το καλάθι της με τα φύλλα του, που τα ξέραινε στη σκιά η μητέρα της. Το χρησιμοποιούσε σαν φάρμακο, αφέψημα και καρύκευμα. Μάζευε σύκα από τις άγριες συκιές αλλά και φραγκόσυκα, προσέχοντας τα λεπτά, μυτερά τους αγκάθια. Έπεφταν με τα μούτρα στα φραγκόσυκα τα αδέρφια της κι όσα περίσσευαν τα έφτιαχναν μαρμελάδα. Της άρεσε πολύ και της Στάμως η κρυφή τους γλύκα.

Όταν μεγάλωσε, εκεί κοντά στα δεκάξι, και τη σταμάτησαν με το ζόρι από το σχολείο, η σκέψη της έτρεχε πολύ συχνά στον Πέτρο, τον Πετρούνη, όπως ήταν το υποκοριστικό του. Το πιο ψηλό, το πιο όμορφο παλικάρι του χωριού, που την περνούσε δύο χρόνια. Δεν ξεκολλούσε το βλέμμα της από πάνω του μέσα στην εκκλησία. Κι όταν καμιά φορά την κοίταζε, έστω και φευγαλέα, έλαμπε ολόκληρη από χαρά. Το έκλεινε μέσα της το κοίταγμά του, λαμπερό φως στη μίζερη ζωή της ήταν. Λαχταρούσε να την αγκαλιάσει, να τη φιλήσει. Σπαρταρούσαν τα μέσα της όταν τον αναπολούσε και δεν ήξερε τι ήταν αυτό που ένιωθε. Ό,τι κι αν της έκαναν εκείνη την ημέρα οι γονείς ή τα αδέρφια της, δεν κατάφεραν να σκοτεινιάσουν το λαμπερό της βλέμμα, να σβήσουν το χαμόγελο από τα χείλη της.

Σιχαινόταν το κέντημα, η μάνα όμως την πρόσταζε να κεντάει με το ζόρι όταν κάθονταν παρέα στο πεζούλι της αυλής. Παρ' όλη την κουραστική της καθημερινότητα, η κυρα-Γιώργαινα κεντούσε σταυροβελονιά με αφοσίωση ευλαβική.

«Είναι χαρά για μια γυναίκα το κέντημα. Όπως και το μεγάλο των παιδιών. Αλλά και το ζύμωμα, το μαγείρεμα, το πλύσιμο», της έλεγε ξανά και ξανά.

Κι εκείνη αναστέναζε και κάθε ζόρικη βελονιά της τη χάριζε στον Πετρούνη.

«Υπάρχουν κι άλλες χαρές για τις γυναίκες, μάνα. Τα γράμματα και... Αχ, και να 'ξερες πόσο θα ήθελα να συνεχίσω το σχο-

λείο, να μορφωθώ ακόμα περισσότερο. Και μετά να γίνω δα-σκάλα», τόλμησε να της πει κάποιο απόγευμα.

«Οι γυναίκες δεν κάνουν για τα γράμματα! Βγάλε αυτές τις σκέψεις από το μυαλό σου!» τη διέκοψε απότομα εκείνη. «Τι είναι αυτά που τσαμπουνάς; Όπου να 'ναι, προσδοκάμε να σε καλοπαντρέψουμε. Η μοίρα σου είναι να δουλέψεις στα χωράφια του άντρα σου, να κάμεις τα παιδιά του, μην το ξεχνάς», συνέχισε κι αφοσιώθηκε στο κέντημά της.

Η Στάμω ξεροκατάπτε. Αιχμηρά της φάνηκαν τα λόγια της μάνας, μάτωσαν την καρδιά της. Υπήρχε άραγε κανένας νόμος που απαγόρευε στις γυναίκες να σπουδάσουν; Γιατί έπρεπε να υπακούει σε αυτούς τους βάνουσους, τους άγραφους κανόνες; Γιατί να καταντήσει σαν τη μητέρα της; Ανατρίχιαζε και μόνο με την ιδέα να παντρευτεί. Ξεροκατάπτε, έσκυψε το κεφάλι της και δεν είπε τίποτα.

Απ' όλους τους μήνες του χρόνου λάτρευε τον Σεπτέμβριο, τον Αρδικολή. Ένωθε ελεύθερη τότε, ζωντανή. Ο πατέρας της έφευγε για το Ταίναρο μαζί με αρκετούς φίλους του κι έλειπε καμιά βδομάδα από το χωριό. Παγίδευαν ζωντανά αρδίκια*, την ώρα που πετούσαν, με την πάνω από δύο μέτρα απόχη τους, που έμοιαζε με αυτήν των ψαράδων. Τις πλαγιές του Ταΰγετου διάλεγαν τα καημένα τα πουλάκια για να ξαποστάσουν, σκοτεινιάζοντας τον ουρανό της Μάνης, πριν συνεχίσουν το φευγικό τους για την Αφρική.

Ο πατέρας τα έπιανε στον αέρα ή ακόμα και στα χωράφια τις απογευματινές ώρες, κάτω από τα ξερά χόρτα, έτσι αδύναμα που ήταν από το ταξίδι τους. Έπειτα τα απεγκλώβιζε με επιδεξιότητα από το δίχτυ και τα έχωνε στον σάκο που κουβαλούσε μαζί του. Πολλά από αυτά τα κρατούσε για να τα πασιώσουν για τις ανάγκες του χειμώνα και τα υπόλοιπα τα φυλάκιζε σε ει-

* Ορτύκια.

δικά ξύλινα κλουβιά. Μαζί με τους άλλους κνηγούς τα έστελναν στον Γερολιμένα σε ατμόπλοια, με προορισμό τον Πειραιά ή τη Μασσαλία.

Η Στάμω τα συμπαθούσε πολύ αυτά τα καημένα τα πουλάκια. Δεν υπήρχαν και τόσο πολλά στο χωριό, όμως τις ήσυχες ζεστές νύχτες του καλοκαιριού μπορούσε να ξεχωρίσει το ερωτικό τους τραγούδι. Κοφτό, επαναλαμβανόμενο, με μια μελωδική χροιά.

Για τα ορτύκια μιλούσε συχνά με τους φίλους του κι ο αδελφός της, ο Βάσος. Τους είχε κρυφακούσει να αναπαριστούν τα καμώματα του αρσενικού, που, ντυμένο με τα ολόγλυκα κατακίτρινα χρώματα του θερισμένου σιταριού, αναζητούσε σαν τρελό τα θηλυκά.

«Αυτό το πουλί είναι ικανό να ζευγαρώσει ακόμα και με πούπουλα!» τσίριζαν κι έσκαγαν στα γέλια.

Η Στάμω τα αντίκριζε ξεψυχισμένα στο τραπέζι της κουζίνας τους, θυμόταν τα ερωτικά τους τραγούδια και δεν άντεχε να τα φάει. Τα λυπόταν και με βαριά καρδιά βοηθούσε τη μάνα να τα μαγειρέψει κοκκινιστά με τραχανά. Τα μαδούσαν, τα καψάλιζαν, τα καθάριζαν και τα τοποθετούσαν ωμά σε ένα πήλινο δοχείο σε στρώσεις, καλύπτοντάς τα με θαλασσινό μανιάντικο αλάτι.

«Τρώγε και μη μιλάς. Μέσα στην ξεραϊλα και τις κακοτοπιές που ζούμε, είναι ευλογία Θεού αυτά τα πουλιά που πέφτουν σαν μάννα από τον ουρανό. Βοηθούν το εισόδημά μας», τη μάλωνε ο πατέρας όταν την αντίκριζε να στραβομουτσουνιάζει καταπίνοντάς τα.

Η Στάμω όμως προτιμούσε αντί για ορτύκια να τρώει λούπινα*, όσο κι αν παιδευόταν η μάνα να τα ξεπικρίσει.

Εκείνο τον Σεπτέμβριο του 1985, λίγες ημέρες πριν κλείσει

* Καρπός του φυτού λούπινο. Το συναντάμε ως τρόφιμο στη Μάνη, στην Κρήτη, στο Άγιο Όρος και στα Δωδεκάνησα.

τα δεκαεπτά της χρόνια, ήρθε πιο κοντά με τον Λία. Δύο χρόνια μεγαλύτερός της ήταν και όλοι τον φώναζαν τρελό και τον κοροϊδεύαν, γιατί έλεγε παλαβωμάρες. Τα αδέρφια της συνήθιζαν να του πετάνε πέτρες κι εκείνος ο καημένος έτρεχε μακριά.

«Μην τυχόν και τον πλησιάσεις, κακομοίρα μου!» την είχε προειδοποιήσει κάποτε ο Βάσος.

Εκείνη όμως δεν τα μετρούσε ποτέ τα λόγια του. Ήταν σκληρός κι αδυσώπητος ο μεγάλος της αδελφός. Ίδιος ο κύρης τους.

Είχε βγει για βόλτα ένα ηλιόλουστο πρωινό, αλαφρωμένη ήταν που έλειπε ο πατέρας στο Ταίναρο, όταν είδε τον Λία να κλαίει σπαραχτικά, καθισμένος κάτω από μια μεγάλη μουριά. Έτρεξε κοντά του, παρόλο που της απαγόρευαν να κάνει παρρέα με αγόρια. Εκείνος σταμάτησε μεμιάς να θρηνεί μόλις τον πλησίασε η Στάμω, τα μάτια του άστραψαν από χαρά. Εκείνη τα έχασε όταν είδε στο δεξί του πόδι δεμένο ένα σκουριασμένο τενεκεδάκι, λες κι ήταν αδέσποτο σκυλί. Παραξευέτηκε. Κοντά δυο μέτρα παλικάρι, πώς στάθηκε να του το δέσουν; Γιατί δεν αντέδρασε;

«Χριστέ μου! Ποιος σε πείραξε;» τον ρώτησε.

Την κοίταξε.

«Αυτοί που με φωνάζουν κακοπάτζαλο*, κορόνα** μου. Μα μου αρέσει να με λένε έτσι. Καμαρώνω. Δε θέλω να μοιάζω μ' αυτούς. Θεριά ανήμερα είναι. Αν δε φάνε άνθρωπο, όχι, δε χορταίνουν».

«Μη λες τέτοια, Λία. Θα σου πετάξουν καμιά κοτρονιά στο κεφάλι αν σ' ακούσουν!»

«Δε φοβάμαι. Αλήθεια σου λέω. Τον αντικρίζω κατάματα τον φόβο μου. Για να φοβηθεί και να φύγει!» της αποκριθήκε.

Δεν κατάλαβε τι της είπε, πώς είναι δυνατόν να φοβηθεί ο

* Κακοπάτζαλος: Αδέξις στη συμπεριφορά.

** Κορόνα μου: Στολίδι, κόσμημα, ομορφιά. Η πιο χαρακτηριστική προσφώνηση στη Μάνη.

ίδιος ο φόβος; Της άρεσαν όμως τα λόγια του, την εντυπωσίασαν. Ήξερε αρκετά γράμματα ο Λίας. Του τα μάθαινε ο παπάς του χωριού που τον λυπόταν και καθόταν ώρες μαζί του και τον ορμήνευε.

Της άρεσαν και τα υγρά του μάτια με τις μεγάλες βλεφαρίδες, που φάνταζαν τόσο θλιμμένα. Τον λυπήθηκε. Γονάτισε δίπλα του, του έλυσε το σχοινί που έσφιγγε το πόδι του, πέταξε μακριά το τενεκεδάκι κι έτριψε απαλά τον πληγωμένο του αστραγάλο.

Εκείνος σηκώθηκε όρθιος, σκούπισε τα μάτια του με τα μανίκια του κι έπειτα την αγκάλιασε αδέξια και με τα δυο του χέρια, για να την ευχαριστήσει.

Τη συγκίνησε η κίνησή του. Δε συνήθιζαν τις αγκαλιές και τα φιλιά οι γονείς της.

«Είμαι ευτυχισμένος τώρα», της είπε.

«Αλήθεια; Είσαι;» τον ρώτησε και τα μάτια της βούρκωσαν.

«Όσο ζούμε μια ευτυχία, δύσκολα τη νιώθουμε. Μονάχα όταν περάσει και κοιτάξουμε πίσω μας καταλαβαίνουμε ξαφνικά πόσο σταθήκαμε ευτυχισμένοι!» ψέλλισε και κόλλησε το κατάμαυρό του βλέμμα στο δικό της.

Δεν ήξερε τι να του απαντήσει. Γι' αυτό του χαμογέλασε. Κι έπειτα κάθισαν και οι δύο μαζί κάτω από τον ίσκιο της μουριάς.

«Τι θα κάνεις, Λία; Θα υπομένεις την κοροϊδία τους, θα τους αφήνεις να σε βασανίζουν έτσι;» τον ρώτησε κάποια στιγμή.

«Όταν μας έρχονται ανάποδα όλα, τι χαρά να δοκιμάζουμε την ψυχή μας αν έχει αντοχή κι αξία», σχολίασε εκείνος.

Κάπου τα είχε διαβάσει αυτά που της έλεγε ή κάποιος του τα είχε πει και τα αποστήθισε, σκέφτηκε η Στάμω. Μα τη μάγευε κάθε του λέξη.

«Πού έμαθες να μιλάς τόσο όμορφα, τόσο σοφά;»

«Δεν είναι δικά μου όσα σου λέω, του Καζαντζάκη είναι, μαθέ, του συγγραφέα».

«Συγγενής σου είναι; Φίλος σου;» τον ρώτησε.

Εκείνος γύρισε και την κοίταξε παραξενεμένος.

«Δεν τον ξέρεις; Δε σας μιλάνε στο σχολείο γι' αυτόν;» τη ρώτησε.

Η Στάμω κούνησε αρνητικά το κεφάλι της.

«Δεν πάω πια στο σχολείο, Λία. Δε με άφησαν να συνεχίσω», αποκρίθηκε κι ένας κόμπος στάθηκε στον λαιμό της.

«Μη μου στενοχωριέσαι, κορόνα μου. Θα σου μάθω εγώ τα πάντα γι' αυτόν. Ένα βιβλίο του μάλιστα το έχει γράψει για κάποιον μακρινό θείο του παππού μου, που έχει πεθάνει τώρα. Γιώργης Ζορμπάς λεγόταν κι ο συγγραφέας έκανε πολλή παρέα μαζί του. Συναντιόνταν σε μια παραλία, στο ακρογιάλι της Καλογριάς, αρκετά κοντά μας, στη Στούπα. Θα σ' το δανείσω να το διαβάσεις και...»

Δεν πρόφτασε να αποσώσει τα λόγια του.

«Μείνε μακριά της, παλαβέ!» ακούστηκε μια δυνατή φωνή.

Ο Λίας σηκώθηκε έντρομος όρθιος. Και τότε κάποιος τον ξάπλωσε στο χώμα με μια δυνατή μπουνιά.

Όλα έγιναν σαν αστραπή.

Η Στάμω, πριν καλά καλά καταλάβει τι γινόταν, βρέθηκε σε μια άλλη αγκαλιά.

Αυτή του Πετρούνη.

Εκείνα τα ελάχιστα δευτερόλεπτα που κούρνιασε μέσα της παράδεισος της φάνηκαν. Κάπως έτσι δεν πρέπει να ήταν; Το κορμί της ολόκληρο σπαρτάρισε, μια παράξενη γλύκα την πλημμύρισε. Η σκέψη της έγινε ένα με την καρδιά της. Δεν μπορούσε να φανταστεί πώς γίνεται να νιώσεις τόσο πολλά μέσα σε τόσο λίγο χρόνο. Κι όμως. Αισθάνθηκε ξαλαφρωμένη, σαν να πετούσε. Αισθάνθηκε δυνατή, χάρθηκε, έλιωσε.

Κι έπειτα ο Πετρούνης την άφησε.

Και τότε εκείνη τον χαστούκισε. Δυνατά. Παρόλο που όλα μέσα της λαχταρούσαν να την πάρει και πάλι στην αγκαλιά του. Έσκυψε και βοήθησε τον Λία να σηκωθεί όρθιος. Εκείνος της κούνησε το κεφάλι κι άρχισε να τρέχει μακριά τους, λες και τον κνηγούσαν.

«Τι σ' έπιασε και με χαστούκιες;» τη ρώτησε παραξενεμένος ο Πετρούνης, τρίβοντας το μάγουλό του.

«Λογιέσαι για άντρας;» τον ρώτησε. «Γιατί τον χτύπησες τον καημένο τον Λία; Τι σου έκανε;»

«Δεν επιτρέπεται να βρίσκεται κοντά σου. Γι' αυτό», της απάντησε.

«Τι μας λες! Ενώ εσύ επιτρέπεται;» τον ρώτησε και κόλλησε άφοβα το βλέμμα της στο δικό του.

Τα μάτια του φλογισμένα της φάνηκαν. Μπορεί και να έφταιγε η μεσημεριανή κάψα, ο δυνατός ανελέητος ήλιος που έκανε έρωτα με την πέτρα γύρω τους. Της μαρτυρούσαν πολλά όμως, την αναστάτωναν, κι ας μην καταλάβαινε το γιατί. Άπειρη ήταν, αθώα.

Ξεροκατάπιε. Κι έπειτα δεν περίμενε να της απαντήσει, το έβαλε κι εκείνη στα πόδια.

Όταν γύρισε σπίτι της, κλείστηκε στην κάμαρή της στη σοφίτα. Ξάπλωσε στο κρεβάτι της, ενώ η καρδιά της χτυπούσε τόσο δυνατά, που νόμιζε πως θα έσπαγε. Δεν ήθελε να φύγει μακριά από τον Πετρούνη, δεν ήθελε. Από τη μια, ήταν θυμωμένη μαζί του για τον τρόπο που φέρονταν στον Λία και, από την άλλη, χαιρόταν. Είχε ζηλέψει που την είδε με κάποιον άλλο. Και μόνο που το σκεφτόταν, της ερχόταν να λιποθυμήσει από χαρά. Αχ, και να μπορούσε να έμνε μέσα σ' εκείνη τη σφιχτή του αγκαλιά για πάντα.

Έτσι είναι να μεγαλώνεις άραγε; Να μην μπορείς να ελέγξεις τα συναισθήματά σου, να μπερδεύεσαι, να πονάς; Μακάρι να είχε κάποιον κοντά της, κάποιον που να την ένιωθε και να τη συμβούλευε. Αναστέναξε κι ευχήθηκε να μην την είχε δει κανένα μάτι. Να μη μετέφερε τα νέα στον πατέρα της, γιατί τότε δε θα δίσταζε. Θα την πετούσε στους καταρράχτες της Νέδας, να απαλλαγεί μια για πάντα από την ντροπή του.

Δεν είχε ταξιδέψει ποτέ έξω από το χωριό της, άκουγε όμως όσα τους διηγούνταν ο πατέρας από τις περιπλανήσεις του κι

έπλαθε με τη φαντασία της τις εικόνες. Είχε ενθουσιαστεί με όσα τους είχε πει για τη Νέδα. Τον ποταμό με το γυναικείο όνομα στα σύνορα των νομών Ηλείας και Μεσσηνίας, με τα στενά περάσματά του, τους καταρράχτες, τις μικρές φυσικές λίμνες, τη μαγευτική φύση γύρω του, αλλά και το πανέμορφο φαράγγι που διασχίζει. Έκλεισε τα μάτια της και για να ηρεμήσει φαντάστηκε πως ήταν δίπλα στη Νέδα, πως περπατούσε ανάμεσα στα πλατάνια, στις αγριοβελανιδιές, στα πολύχρωμα αγριολούλουδα...

«Σταμάτα! Έλα γρήγορα εδώ!» άκουσε μια γνωστή στεντόρεια φωνή.

Πετάχτηκε αλαφιασμένη από το κρεβάτι της. Την είχε πάρει ο ύπνος και στα όνειρά της σουλατσάριζε αμέριμνη στο ποτάμι. Είχε επιστρέψει κιόλας από το Ταίναρο ο πατέρας της;

«Βοήθα, Παναγιά μου!» μονολόγησε.

Ήξερε πως όταν ήταν θυμωμένος τη φώναζε με το βαφτιστικό της όνομα. Άραγε την είχαν δει συντροφιά με τα αγόρια; Και του πρόλαβαν τα νέα; Έσιαξε στα γρήγορα τα μακριά της μαλλιά που είχαν ανακατευτεί από τον ύπνο και κατέβηκε τρέχοντας τα σκαλιά ως την κουζίνα, απ' όπου ακούγονταν φωνές.

Μόλις την είδε, την πλησίασε και άρχισε να τη χτυπάει στο κεφάλι και στο πρόσωπο τόσο δυνατά, που άρχισε να αιμορραγεί η μύτη της. Η μητέρα της στεκόταν λίγο πιο πέρα, αλλά δεν έβγαζε μιλά.

«Πατέρα, φτάνει. Τι σου έκανα;» τόλμησε να ξεστομίσει η Στάμω, προσπαθώντας να προστατευτεί.

«Τι μου έκανες, μικρή πόρνη; Τολμάς και μιλάς κι αποπάνω; Με ποιον φιλιόσουν, μωρέ, σήμερα το πρωί;»

«Εγώ; Μα τι λες; Δε με φίλησε κανένας και...» άρχισε να λέει η Στάμω, αλλά δεν πρόλαβε να τελειώσει τα λόγια της.

Η Στάμω, το υποταγμένο κορίτσι της Μάνης, μεταμορφώνεται από τη δύναμη του έρωτα κι από ένα μωρό. Κάτω από τον ίσκιο του Ταΰγετου.

Μυστηριώδη εγκλήματα, μεγαλοπρεπή βαλς και μια πυρκαγιά που σαρώνει τα πάντα. Στη ζωή του Οδυσσέα, στη Βιέννη.

Πολλά ανείπωτα μυστικά κι ένα καταραμένο περιδέραιο συγκλονίζουν την Κλοέ, στο Παρίσι.

Η Αντέλ, στην Αθήνα, δέχεται να γίνει παρένθετη μητέρα για χάρη της φίλης της. Μόνο που ερωτεύεται τον άντρα της.

Σκιές και χρώματα γίνονται ένα με τον Αχιλλέα, στο νησί του ήλιου, τη Ρόδο.

Η Ιουλία, η Νέα Υόρκη και το αμερικάνικο όνειρο.

Τι θα μπορούσε να πάει στραβά;

*Εξι ήρωες που διαμορφώνονται
από τη δύναμη του πάθους τους.
Από τον ιδρώτα, τα δάκρυα, τη θάλασσα.
Πώς αγγίξω ονομάζεται η ευτυχία; Αμύρα.*

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ
www.psichogios.gr

ISBN: 978-618-01-4260-0

ΚΩΔ. ΜΗΧ. ΣΗΜ: 26546

Ε Σ Ε Ι Σ Κ Ι Ε Μ Ε Ι Σ Π Α Ν Τ Α Σ ' Ε Π Α Φ Η